

2016-12-31
D-nr 2109/2016

Utsänt till:
Medlemmarna i AG 32

För kännedom:

-

Protokoll

nr 87

fört vid möte med AG 32 den 6 december 2016 hos Arbetsmiljöverket i Stockholm.

Närvarande:

Bengt Sjögren, Institutet för miljömedicin, KI (ordf)
Mathias Lundin, Svetskommissionen (sekr)
Jouni Surakka, Arbetsmiljöverket
Kresimir Iveskic, Teknikföretagen
Göran Sävemark, Esab
Per-Ove Oskarsson, Esab
Yolanda Hedberg, KTH
Ann-Beth Antonsson, IVL (till kl 13)
Marie Kransdal, 3M
Gunnar Wigenstam, Byggnadsarbetarförbundet
Carina Haglund, 3M
Marcus Wiederkehr, 3M
Kjell-Arne Persson, Swerea Kimab
Anders Wallerö, Sandvik

1. Godkännande av dagordningen

Ordförande hälsade alla välkomna.

Presentationsrunda genomfördes. Deltagare som medverkade för första gången i gruppen hälsades särskilt välkomna. Marcus och Carina från 3M jobbar globalt med skyddsutrustning för svetsare. Yolanda forskar i arbetsmiljö på KTH, och även 20 % på KI. Per-Ove Oskarsson ersätter Göran Sävemark som går i pension nästa år. Per-Ove jobbat på Esab 35 år och på senare tid med produktsäkerhet och säkerhetsdatablad.

Noterades att Svetsen nr 2/2017 är ett temanummer för hälsa och säkerhet vid svetsning. Manusstopp 30 mars. Teman för alla nummer bestäms av redaktionsrådet.

Yolandas presentation av projekt på KTH sker under punkt 9.6.

Dagordningen godkändes.

2. Föregående mötes protokoll (nr 86)

Protokollet genomgicks och följande noterades:

Punkt 9.1: Ska vara mg/m^3 . Meningen blir "Finns ett förslag om halvering av HGV för respirabelt mangan från $0,1 \text{ mg}/\text{m}^3$ till $0,05 \text{ mg}/\text{m}^3$. Inhalerbart kvarstår på $0,2 \text{ mg}/\text{m}^3$.

Protokollet godkändes därmed.

3. Arbetsmiljöutbildning för svetsning, finansierat av AFA

Noterade att AFAs finansiering av arbetsmiljöutbildning för skyddsombud, arbetsledare och skyddsingenjörer upphört.

Fick inga anmälningar till de svetskurser som planerades i september, som Cecilia Österman utvecklat (en kursdag plus förberedelser och efterstudier), så dessa ställdes in.

Denna utbildning skulle kunna ges ändå, vilket diskuterades.

Cecilia kommer inte vara kvar på IVL, så det finns ingen given kursledare i nuläget.

Noterade att det var högt tryck på BAM och OSA utbildningarna, kurser knutna till den nya föreskriften organisatorisk och socialt arbete AFS 2015:4. 75-80 % gick till chefer och arbetsledare, resten till skyddsombud.

Kan man väva in innehållet i kursen i andra kurser eller event?

"Gilla jobbet" är ett event med olika programpunkter som kommer i höst.

Kursen kan eventuellt lanseras via Prevent.

SVK medlemmar är intresserade av hälsa och säkerhet vid svetsning.

Svetsarätt innehåller handledarmaterial, filmerna, enkel PPT, och skulle eventuellt kunna utökas med kursinnehållet.

Bengt nämnde att han ska delta i två kurser under våren, halvdagars utbildning i arbetsmiljö för svetsning som arrangeras av Ali Barami, Weldon Sweden. Bengt pratar två timmar och ska bl.a. prata om Svetsarätt.

Ann-Beth och Mathias håller kontakten för att se om kursen kan hållas i någon form.

4. Mangan i svetsrök – Status kring studier om påverkan på svetsare

Göran Lidén, som driver ett projekt finansierat av Forte med titeln "Mangan i svetsrök – dess väg in i svetsares hjärnor och psykomotoriska/-kognitiva effekter", kunde tyvärr inte medverka.

Göran Säwemark var kontaktperson för Esabs medverkan i det förra manganprojektet på SU. Då gjordes mätningar hos Esab, men detta var inte aktuellt i detta projekt.

Status för projektet tas upp under nästa möte i vår.

5. Lunginflammation vid svetsning

Bengt sammanfattade. Man vet att svetsare som exponeras för mycket svetsning kan få lunginflammation. Man vet från epidemiologiska studier att det finns en överrisk för dödlighet i lunginflammation för svetsare.

Invasiv pneumokockinflammation innebär att man hittar bakterien i blodet och andra kroppsvätskor.

Artikel kommer att publiceras i Läkartidningen i januari 2017. Den tar upp frågan om man ska vaccinera svetsare över en viss ålder mot pneumokocker.

Bengt anser att det inte är självklart att man ska föreskriva vaccination för svetsare, men det är viktigt att få upp frågan på bordet. Det kan vara aktuellt om man har haft lunginflammation, eller om man är rökare att vaccinera sig.

Det är inte så att detta endast drabbar svetsare. Det finns exempel på andra yrkesgrupper som kan råka ut för höga partikelhalter. Makrofagerna blir övermättade och kan riskera att passiviseras. Det ökar risken för infektion.

Bengt berättade om exemplet i Linköping i mars 2015 då fyra svetsare insjuknade i lunginflammation. Alla var rökare, ingen hade skyddsutrustning. Det hade utfört montage högt upp i en byggnad, och antagligen förekom höga halter av svetsrök.

Kan vara aktuell för temanumret, Svetsen nr 2/2017.

6. Svetsarätt, utbildningsmaterial för hälsa & säkerhet vid svetsning

Ann-Beth berättade om ett projekt SESAME som samlar goda exempel för arbetsmiljöarbete inom Europa. Ett av sju exempel som presenteras från Sverige är Svetsarätt. Andra exempel är regionala skyddsombud och kemiguident.

Ann-Beth berättade att en projektansökan gjorts i augusti för vidareutveckling av Svetsarätt.

Under Svetslärmötet (SLM) i början av året kom kommentarer om att det borde finnas mer om tillfälliga arbetsplatser. En stor del av ansökan innehåller detta. Dessutom är det meningen att Svetsarätt ska överföras på en ny modernare plattform.

Föreslogs att lyfta upp de frågor som arbetsskadestatistiken antyder, t.ex. att de flesta arbetsskador för svetsare är relaterade till handhållna maskiner (t.ex. slipmaskiner) och att de flesta arbetssjukdomar är belastningsrelaterade.

Utformning av arbetsplatser med avseende på t.ex. mått samt material i golv, väggar och avskärmningar, bör också tillföras.

Svar på ansökan väntas i januari 2017.

Diskuterade kort hur man kan påverka en bättre spridning av Svetsarätt. Besöksstatistiken är ca 2000 per månad.

Man kan klippa in länkar till innehållet när man svarar på frågor via mail eller från nyhetsbrev.

Svetsarätt ligger i anslutning till AFS 1993:9 Svetsning och termisk skärning på AV.

Noterade att exempelfilmerna kommer långt ner i sökträffarna på Youtube.

Mathias gör utkast till enkät till svetslärarna under SLM (12-13 januari 2017) om användandet av Svetsarätt i undervisningen, och stämmer av med Ann-Beth.

Använder du svetsarätt? Svar: ja i undervisningen / ja, för infosökning / nej. Hur använder du svetsarätt? Om du inte använder svetsarätt varför? Vad kan förbättras?

Noterade att det inte finns några kommersiella intressen i Svetsarätt.

Man har ofta använt samma utbildningsmaterial år efter år utan att uppdatera.

Kolla Libers material att det har samma budskap som Svetsarätt. Att Liber kunde hänvisa till Svetsarätt för fördjupning.

Diskuterade behovet av info om fläktmatade svetshjälm. Kommentarer kom från svetslärare att "gassvetsning ju inte är så farligt, då behöver man väl inte andningsskydd".

Principen i föreskrifterna är att man ska göra en riskbedömning och baserat på det ska man vidta åtgärder. Eftersom det i praktiken är osäker bedömning, och om man vill "slippa" göra mätningar, är det en försiktighetsprincip att alltid ha andningsskydd.

Jämför "säker skog" och frivillig utbildning för motorsåg där man fick tillräckligt många som gick och som visade att det fungerade bra. Nästa steg blev att AV la in motsvarande kunskap i föreskriften.

Noterade att danskarna har krav på s.k. "§26 utbildning" där en endagsutbildning är obligatorisk för alla svetsare.

Svetsarätt speglar "god praxis".

Presentation av Svetsarätt sker i Svetsen nr 2/2017, manusstop 30 mars.

Notera att Esabs Handbok "Svetsning och skärning – risker och åtgärder finns under http://esabsp.esab.net/files/Handbooks/Welding%20Equipment/XA00096110_Svetsning_skärning_risker_atgarder.pdf.

7. EMF-direktivet – status, konsekvenser och information till branschen

Janez Marinko, Arbetsmiljöverkets ansvarige för EMF, medverkade för att presentera status och diskutera behov.

Föreskriften har nu funnits i ett halvår. Janez har gjort turné ute i landet och träffat b.a. skyddsombud och skyddsingenjörer. Man frågar "Vad ska vi mäta, hur ska vi mäta, avseende svetsutrustning?"

Följde upp noteringar från föregående mötes protokoll där det noterades att:

"Det saknas standard vilket gör att man kan säkerställa jämförbara resultat. Det är ett problem om man inte kan mäta på samma sätt kan man inte lämna info till kunden om man inte vet om konkurrenten väljer att ange mycket lägre värden, för samma sak, men med en annan mätmetod."

Janez noterar att om man mäter och man överskrider insatsnivåerna är det ändå mycket som ska till för att man faktiskt överskrider gränsvärdena. Om man räknar på gränsvärdet överskrids det inte även om man överskrider insatsvärdena mycket. Det borde utföras värsta-fall-beräkningar.

De rapporter som gjorts på svetsning hittills visar att det är stora maskiner med hög ström mycket koppar och kylning där man riskerar att överskrida insatsvärdena.

Bör alltså inte generellt vara ett så stort problem inom svetsområdet.

Noterade att om en tillverkare visar insatsnivåerna hjälper det inte så mycket. Mätning ger inte så mycket utan att också stoppa in i en beräkningsmodell.

Janez hänvisar till www.emfweld.eu. Han menar att man bör undersöka de stora maskinerna först.

Teknikföretagen har ansatt myndigheten AV om undantag. Janez har ställt frågan inom EU vilka länder som har beviljat undantag enligt artikel 10 c i direktivet. Endast Storbritannien har beviljat undantag för bl.a. motståndssvetsning och induktionsvärmning. Janez skickar länk.

Janez har träffat ett 100-tal skydds- och arbetsmiljöingenjörer. Noterar att kompetensen att mäta är ganska låg.

Ska även vara försiktig med att hänvisa till företagshälsovården.

8. Arbetsskadestatistik för svetsare

Noterade att bilderna från Kjell Bloms (ansvarig arbetsskadestatistik på AV) presentation bilades föregående protokoll.

Ann-Beth noterade att man brukar säga att arbetssjukdomar underrapporterade.

Yolanda menade att även fördelningen osäker. T.ex. avseende hudsjukdomar där chansen att få rätt i princip noll. Därför underrapporteras detta i synnerhet.

Noterade att även arbetsskadestatistiken är ett ämne för Svetsen nr 2/2017.

9. Rapportering angående:

9.1 Arbetsmiljöverket

Edgardo Aleido från Arbetsmiljöverket berättade om aktuell marknadskontroll avseende optiskt strålning. Har tittat på svetshjälmars och även laserskydd.

Ett antal ögonskydd (produkter) har kontrollerats, dels 9 st som faller under EN 169 och dels 4 st som faller under EN 379. Man har provat ett antal parametrar. Man har upphandlat mätning från ett oberoende institut i Tyskland och kommer att sammanställa i rapport efter sommaren 2017.

Noterade att det fortfarande säljs fler passiva filter än elektrooptiska (automatiska) filter. Osund konkurrens är en viktig faktor. Det är viktigt att reglera ett inflöde av billiga produkter och identifiera undermåliga produkter.

Jouni rapporterade om Marianne Waldings arbete med gränsvärden inom Europa. Stort antal ämnen där AV behöver ta ställning till justering av HGV. Varje medlemsland är skyldigt att implementera nya HGV. Med svetsanknytning avser detta Mn och dess oorganiska föreningar, samt CO och NO₂.

HGV för Mn kommer att halveras 0,1 till 0,05 mg/m³, ungefär i mitten 2018.

Detta bör tas upp i Svetsen nr 2/2017. Noterade att det finns ett antal studier som visar att man ligger nära och i många fall riskerar ligga över dagens HGV för Mn.

Inga ändringar i svenska HGV för CO och NO₂ är att vänta. Nuvarande svenska HGV för Cr(IV) är 0,005. EUs tvingande HGV är 5 gånger högre, 0,025 mg/m³.

En kraftig sänkning av beryllium är också att vänta.

Jouni berättade vidare angående regelförnyelse. Alla föreskrifter ska gås igenom och man ska försöka ta bort överlappande dubbelregleringar.

9.2 IIW Commission VIII

Göran har skrivit en rapport från IIWs årsmöte i Melbourne till Svetsen.

Han tog bland annat upp att fluorväten (teflon) i tillsatsmaterial, på trådar och i pulver, togs upp till diskussion. Fortsätter diskussionen på mellanmöte i februari 2017 i Hanover Tyskland.

Noterade att som medlem i SVK har man tillträde till arbetet i IIW i allmänhet och Com VIII i synnerhet. Gå in på www.iiwelding.com, lägga upp en användare och anmäl till Com VIII. Svetskommissionens kansli godkänner sedan anmälan.

9.3 Standardisering – AGS 449 Miljö, hälsa och säkerhet

Mathias gick igenom läget för aktuella standarder och förslag (**Bilaga 1**).

Noterades särskilt nya projekt *ISO/WD 21904-1 till 4 Health and safety in welding and allied processes -- Equipment for capture and separation of welding fume – Part 1 to 4* för att ersätta ISO 15012-serien

ISO/TC 44 SC 9 hade möte 16 november 2016 i Toronto. Nästa möte bestämdes till veckan 3-7 juli 2017 i samband med ISO/TC 44 möte i Harbin, Kina.

Marie skickar kompletterande information om standarder för ansningsskydd.

9.4 Svetskommissionen

Mathias berättade att kansliet rekryterat Hosse Larizadeh som ersätter Pia Borg som slutar i januari. Hosse kommer att jobba med kursverksamheten, utbildningsfrågor i allmänhet, samt nätverk och information.

Mathias nämnde att projektet (www.industriteknikbas.se) där SVK tillsammans med 8 andra branschorganisationer tagit fram ett onlineverktyg för validering grundläggande industriell kompetens, fått en fortsättning. Verktyget ska kompletteras med grundläggande kompetens om automation.

Mathias nämnde Svetslärarmötet som sker 12-13 januari 2017 i Stockholm.

9.5 Parterna (Metall, Byggnads, Teknikföretagen ...)

Inget utöver ovanstående.

På gång med projekt med stödmaterial om EMF. Vägledning från kommissionen, material från AV och vad man ska komplettera med

9.6 Institutioner (KTH, Stockholms Universitet, Högskolan väst ...)

Yolanda Hedberg gav en presentation av hennes projekt om "Karakterisering av svetsrök vid svetsning av rostfritt stål" (**Bilaga 2**).

Provade två olika rostfria material med två olika svetsmetoder, med respektive två olika typer av tillsatsmaterial.

Samlat in svetsrök, ca 80 cm från svetsstället, med en uppsamlare som separerade partiklarna i olika storlekar direkt, varefter de analyserades med olika analysmetoder, t.ex. elektrokemisk analys respektive röntgendiffraktion.

Högtemperaturkemin gör att mangan och krom anrikas i svetsröken och är därmed överrepresenterat jämfört med järn.

Noterade ganska mycket Bi vid svetsning med rörelektrod. Bi (vismut) tillsätts enbart för att få bättre slagglöslighet.

Nickel finns i nanostora partiklar men inte som mikrostora partiklar i svetsröken. Ingen tydlig partikelstorlekseffekt för övriga ämnen.

Jämförelse med PEL-värdet (samma som OEL, permissional or occupational exposure limit) för Cr(VI) är $5 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Detta var en pilotstudie som finansierades av ÅF. Man ska ansöka om en fortsättning via Vinnovas ramprogram Metalliska material.

Intressant frågor att besvara är om det är någon skillnad mellan stora och små partiklar, samt skillnaden mellan duplex och vanligt rostfritt.

Gruppen ombads att kommentera det sökta projektet på <http://www.metalliskamaterial.se/sv/forskning/projektinitiativ-14/>

Noterades att detta ligger nära Göran Lidéns arbete med mangan i svetsrök och dess väg in i hjärnan samt psykomotoriska/-kognitiva effekter, se punkt 4.

Göran noterade att man kan ersätta natrium och kalium i höljet med litium, vilket binder kromaterna hårdare (blir mer svårlösliga). Det är dock inte problemfritt med elektroder med litium.

9.7 Institutet (KI, Swerea, IVL ...)

Inget utöver ovanstående

9.8 International Agency for Research on Cancer (IARC)

Inget.

10. Informationsprojekt och medlemsfrågor

Informationsprojektplanen bifogas (**Bilaga 3**).

Marie föreslog artikel om skydd i praktiken med bilder på lösningar.

Diskuterade att ha förevisning av skyddsutrustning nästa möte hos 3M.

Mathias kontakter Mikael Evefjord som är arbetsmiljöingenjör på Toyota (BT)

11. Övriga frågor

Ordföranden Bengt Sjögren avtackade Göran Säwemark, som medverkade sitt sista möte med gruppen, med en present.

12. Nästa möte

Nästa ordinarie möte bestämdes till **30 mars 2017 kl. 10.00 – ca 15.30 hos 3M i Sollentuna, Stockholm.**

Vid protokollet

Mathias Lundin